

TIEDOTE 31.5.2020

PÄHKINÄKASVIEN KASVATUSKOKEILU

Syötävien pähkinöiden kasvatusmahdollisuuksia Suomessa ei ole toistaiseksi juurikaan tutkittu. Tästä huolimatta Etelä-Suomessa luonnonvaraisen pähkinäpensaan (*Corylus avellana*) (hassel)pähkinöitä on hyödynnetty ravinnoksi kivikaudelta asti. Lajin levinneisyysalue Etelä-Suomessa on riittävän suuri, että sen populaatiosta voitaneen valikoimalla löytää suurempia pähkinöitä tuottavia, runsassatoisia viljelykantoja. Tätä jalostustyötä on jo aloitettu muutamien kasviharrastajien toimesta. Tämän hankkeen puitteissa työtä tullaan jatkamaan hajautetusti eri puolilla Etelä-Suomea, ja ehkä pohjoisempanakin, onhan pähkinäpensas menestynyt viljeltynä vielä Keski-Suomessa asti.

Kotimaisen pähkinän lisäksi myös sen ulkomailla valikoituja lajikkeita tullaan ottamaan mukaan viljelykokeisiin. Monet näistä ovat menestyneet lupaavasti Ruotsin itärannikolla vielä Vaasan korkeudella. Suomessakin joitakin näistä on kokeiltu jo muutamia vuosia hyvällä menestyksellä. On hyvin todennäköistä, että pähkinäpensaan kaupallinen viljely tulee yleistymään Suomessa lähitulevaisuudessa. Tämä hanke pyrkii tekemään haaveesta todellisuutta kartoittamalla meillä menestyviä kasvikantoja.

Myös puumaisia pähkinälajeja tulisi kokeilla laajemmin meidän ilmastossamme. Koristepuina meillä on kasvatettu jo pitkään eri jalopähkinälajeja. (*Juglans* spp.) Kaikki jalopähkinät tuottavat syötäviä pähkinöitä, mutta pähkinöiden kuoren paksuus, avattavuus ja syötävän pähkinän osuus vaihtelee suuresti. Pohjois-Amerikassa on jalostettu jo yli sadan vuoden ajan jalopähkinöitä erityisesti syötävien pähkinöiden viljelyä varten. Tämän hankkeen puitteissa saadaan näitä viljelykantoja kokeiluun myös suomalaisille harrastajille. Nämä tulevat sisältämään amerikanjalopähkinän (*Juglans cinerea*), mustajalopähkinän (*J. nigra*) ja herttajalopähkinän (*J. ailantifolia* var. *cordiformis*) siementaimia sekä eri lajien ja lajikkeiden välisiä risteymiä.

Maailmalla yleisimmin viljelty jalopähkinä on saksanpähkinä (*J. regia*), jonka laaja levinneisyysalue ulottuu Itä-Euroopasta Keski-Aasian kautta aina Himalajan vuoristoon ja Kiinaan asti. Toistaiseksi sen viljelyä ei ole pidetty mahdollisena Suomessa. Tässä hankkeessa tullaan levittämään talvenkestävinä pidettyjen viljelykantojen siementaimia erityisesti Valko-Venäjältä ja Georgiasta. Valkovenäläisiä saksanpähkinän siementaimia on viljelty onnistuneesti Ruotsin itärannikolla jo liki 20 vuoden ajan. Ne ovat osoittautuneet siellä talvenkestäviksi ja tulleet aikaisin satoikään. Pähkinäsatokin on ehtinyt kypsyä hyvissä ajoin ennen talvea.

Edellä mainittujen lajien lisäksi tulemme välittämään pieniä määriä valkohikkorin (*Carya ovata*), liuska- eli seitsikkohikkorin (*C. laciniosa*) sekä kestävimpien kastanjoiden (*Castanea* spp.) taimia. Mukaan otetaan myös syötäväksi kelpaavia tammikantoja, (*Quercus* spp.), joiden oletetaan menestyvän hyvin ilmastossamme.

Tulevaisuudessa tullaan kartoittamaan myös suurisiemenisten mäntyjen (*Pinus* spp.) kasvatusmahdollisuuksia. Meillä yleisen sembramännyn siemen on keskimäärin varsin pieni ja todella suurisiemeniset lajit taas ovat herkkiä erilaisille sienitaudeille tai ilmastollisesti liian arkoja. Alkuvaiheessa suurin kiinnostus kohdistuu koreansembran (*Pinus koraiensis*) viljelymahdollisuuksien selvittämiseen.

PÄHKINÄNVILJELYN TULEVAISUUS

Pohjoismaissa on jalostettu monia oloihimme soveltuvia hedelmäkasvien lajikkeita, mutta pähkinöiden potentiaaliin ei ole meillä vielä herätty. Meitä etelämpänä hasselpähkinä ja saksanpähkinä sekä muutamat muut pähkinät ovat kaupallisesti arvokkaita viljelykasveja. Pähkinöiden korkea proteiini- ja rasvahappokoostumus sekä runsaat hivenaineet tekevät pähkinöistä oikeutetusti terveystuotetta.

Ilmaston lämmetessä monet Keski-Euroopassa yleiset viljelykasvit (kuten päärynä ja makeakirsikka) ovat osoittautuneet viljelyvarmoiksi myös Etelä-Suomessa. Todennäköisesti osa Keski-Euroopassa viljeltävistä pähkinäkannoista voisi menestyä meilläkin. Erityisen kiinnostavaa on, että Pohjois-Amerikassa pähkinöitä viljellään kaupallisesti vielä meidän ilmastoamme muistuttavilla alueilla. Siellä kasvukausi on tosin aavistuksen pidempi ja kesät lämpimämpiä, mutta talvet vastaavasti kylmempiä kuin meillä. Jää nähtäväksi osoittautuvatko jotkut näistä viljelykannoista kestäviksi myös meidän ilmastossamme. Myös Itä-Eurooppa, Venäjä sekä Kaukasian maat ovat erityisen lupaavia alueita etsiessämme talvenkestäviä pähkinäkasveja.

KASVATUSKOKEILUUN OSALLISTUMINEN

Kokeiluun voivat osallistua kaikki halukkaat. Taimia on kuitenkin myynnissä vain rajoitettu määrä ja niitä saa ostaa aluksi vain Vakka-Taimesta tai Mustilan Arboretumista.

Katso tämän viestin liitteenä olevat saatavuuslistat vuoden 2020 taimista.

Huomioithan, että kumpikin taho välittää vain itse kasvattamiaan pähkinäkantoja. Mustilassa on kasvatuksessa eri lajisto kuin Vakka-Taimessa.

Ulkomaisten pähkinäpensaslajikkeiden kokeilusta kiinnostuneet voivat ottaa yhteyttä Joel Rosenbergiin, joka vastaa näiden taimien tilauksista. Koelajikkeet saadaan Suomeen aikaisintaan syksyllä 2020. Tilaukset pitää kuitenkin tehdä mahdollisimman pian.

Kotimaisten viljelynarvoisten pähkinäpensaskantojen kartoitustyö pyritään aloittamaan aikaisintaan syksyllä 2020. Tiedotamme tästä myöhemmin kesän mittaan.

Joulukuussa 2020 tullaan julkaisemaan myös Joel Rosenbergin tietokirja pähkinöiden kasvattamisesta Suomessa. (Into Kustannus Oy)

KASVATUSKOKEILUN TOTEUTUS JA SEURANTA

Pähkinähankkeen kasvatuskokeet tullaan järjestämään hajautetusti yksityisten harrastajien toimesta eri puolilla Etelä-Suomea. Kokeilusta kiinnostuneet voivat ottaa yhteyttä yllä mainittuihin tahoihin ja hankkia haluamansa taimet koekasvatukseen. Hankkeen osallistujat kirjataan kasvattajarekisteriin ja kasvien menestymistä tullaan seuraamaan seurantaraporttien avulla.

Jatkossa koeaineistosta tullaan mahdollisesti valikoimaan parhaita kantoja jatkokasvatukseen.

Toivomme, että tämä erikoislaatuinen hanke saa monet teistä ottamaan osaa pähkinöiden koeviljelyyn. Kaikkien teidän kokemuksia tarvitaan, jotta pystymme yhdessä löytämään Suomen ilmastossa menestyviä pähkinäpuita ja pensaita.

Näinä ilmastokatastrofin aikoina tulee muistaa, että puun istuttaminen on aina merkittävä ympäristöteko. Puut tulevat kasvamaan samalla paikalla satoja vuosia, sitoen ilmakehän hiilidioksidia maahan ja pähkinöiden tapauksessa, tuottavat myös ihmisravintoa vielä monelle sukupolvelle meidän jälkeemme.

Viljelyntoa toivottavat:

Jukka Reinikainen (Arboretum Mustila, hankkeen koordinoija)

Juha Ujula (Hankkeen tiedottaja, Vakka-Taimi)

Vesa Muurinen (Vakka-Taimi & Muurilan koepuutarhat)

Jaakko Saarinen (Dendrologi, Arboretum Mustila)

Joel Rosenberg (Pähkinäpensaslajikekokeen vastuhenkilö)

Janne Lassila (Juglans-, Castanea-asiantuntija)

jukka.reinikainen@mustila.fi

juha.ujula@gmail.com

vakkataimi@gmail.com

arboretum@mustila.fi

joel.ruusuvuori@gmail.com

janne.lassila@gmail.com